

der Demos niemals aus derselben vertrieben war, noch 'im ruhigen Besitze der Stadt sein', was sowohl dem Wortlaute widerspricht als voraussetzen würde, dass der Demos ausser dem Besitze der Stadt gewesen wäre, in der er doch nach wie vor seinen Aufenthalt hatte. Der Ausdruck kann sich vielmehr nur beziehen auf den Vollbesitz der bürgerlichen Rechte und muss dasselbe bedeuten wie IV 106, 1 τῆς πόλεως οὐ στερισκόμενοι und bei Dem. XXIV 201. Aristot. de rep. Ath. 26, 4 μετέχειν τῆς πόλεως.

Münster i. W.

J. M. Stahl.

Animadversiones in Photii fragmentum Berolinense

p. 56 Reitz. (s. Ἄβαρις) Ἰππόστρατος . . λέγει: cf. FHG IV 432. cadit Nicostratus (Susemihl, Litt. d. Alex. II 391), quem nondum occurrisset cognoscimus in pristina epitomae Harpocrationis memoria.

84 (ἄβρων) ἄβριος ὁ μὴ χειριζόμενος ἄρματα, i. e. arma, cf. Thes. L. L. II 590⁵⁴. ad rem cf. EM 320.

114 (ἄγγαροι) tollendum comma post vocem μυρίων, nam illud σιτιζόμενον pendet a verbo διαρρηγνύμενον. notis huius usus exemplis addatur Teles p. 294 H. πρότερον πίνων διαρραγεῖν.

136 (ἀγάμετος) utrum ἀγάμετος (BA, Phot.) an ἀγάμητος (Suid. Hes.) scribendum sit nescimus. illud tuetur γαμητή, hoc γαμητέον.

14²⁴ (ἀγερσικύβηλι) ὁ μαντικός (cf. adnot.) fertur quoque in adnot. marg. cod. Coisl. 345, BA 326.

15²⁰ l. ἀγευστος θοίνης, ἀγευστως (ἀστείως codd.) βίου ἔχων. duo sunt Phrynichi (cf. BA 129) exempla.

194 (Ἄγλαυρος) cum Bione Proconnesio cf. Amelesagoras fr. 1 et Clem. Alex. Str. VI 752 P. etiam fr. 1 Bionis (Plut. Thes 26) cum Amelesagorae Atthide conspirasse videtur.

229 (ἀγορᾶς ὤραν) ἔωθεν, ἢ καὶ πρὶν ἀγορὰν πεπληθῆναι Φερεκράτης: reponas ἦκε. nova enim incipit Phrynicchi glossa.

34¹⁰ ἀδρύφακτον· ἄπονον καὶ ἀταλαίπωρον: illustratur vita quae est procul negotiis. comicorum vocem tenemus a Phryniccho notatam (cf. καί), verum e Diogeniani i. e. Didymi copiiis pendet Hesychius ἀδρύφακτον· ἄνευ δικαστηρίου· ἢ ἀφύλακτον, ἀτειχιστον.

377 (ἀείταν): Wilamowitzio de Aristophane grammatico admonenti (Berl. Sitz. Ber. 1907, 2) praecessit Fix Thes. L. Gr. I 1, 1094^d.

38²² (ἀζύμου κράσεως) τινὲς δὲ γλίσχρον τὸ ἐπίπονον καὶ ταλαίπωρον· Πολιτείας γ': l. ἦ, nam respicitur Plat. Rep. VIII 553^c γλίσχρως καὶ κατὰ σμικρὸν φειδόμενος καὶ ἐργαζόμενος χρήματα συλλέγεται. notum veteribus fuisse locum Plutarchi docet imitatio Pericl. 36.

40²⁷ (Ἀθηναίας) καὶ Ἰων δὲ τὴν Θεμιστοκλέους θυγατέρα Ἀθηναίαν Ξένην φησίν: nomen filiae (nam plures fuere, Plut.

Them. 32) excidisse putavit Meier, sed mihi non dubium videtur, quin μητέρα scribendum sit. de verbis Ἀθηναίαν Ξένην agent periti.

42¹⁷ (ἀθηρῆς) Αἰσχύλος Ἀγαμέμνονι (fr. 128) ἄλκων ἀνθηρῆτον (ἀθέριτον BA 353) ἀσπίδος ὑπερτενή: collato Herodoto VII 89 ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτους μεγάλας ἐχούσας (de Aegyptiorum sculis res est) simulque Hesychio ὑπερτενή ὑπερανατείνουσα, ὑψηλή corrigo χαλκῆν ἀθήρη τ' ἀσπίδος θ' ὑπερτενή. Memnonis arma enarrantur, cf. Aristoph. Ran. 963.

45²² (αἰγίς) Nymphodorus utitur Herodoto sicut alibi quoque (FHG II 380, fr. 21). accedit quod Herodotus inter auctores fertur ab Harpocrate explicatos, Nymphodorus non item.

49⁹ proverbium poeticae ut videtur originis: <τὸν> αἶετον <δ' ὁ> κάρθαρος μαϊεύσομαι.

51¹⁸ αἰμηρόν· αἵματος πλήρη: forma et tradita (cf. BA, Suid.) et iusta.

53¹⁸ (αἰμωδεῖν) εὐθὺς γὰρ ἡμῶδεις ἀκούων τῶν ἐπῶν τοὺς προσθίους ὀδόντας: agitur de Dionysio in arietem verso, qui mortem sibi minari putaverat, id quod Paridi fallaciam aperuit, cf. hypothes. pap. Oxyrh IV 663 παραγεγόμενος δ' Ἀλέξανδρος καὶ φωράσας κτλ.

58⁶ (ἀκαλήφη) l. καὶ <τὰς χερσαίας> Θεόφραστος ἐν ἐβδόμῳ Φυτικῶν (h. pl. VII 72).

71¹⁵ (ἀλάστρω) καὶ ἐν Ὀργῆι ἐμφαίνεται, ὅτι προσφάτως ἦν ἐπιχωρία (scil. ἡ λέξις). καὶ τούνομα τί λέγεις ἀλάστρω φησί. loquitur Phrygichus. ne corrigas ἐπιχώριος, adscribo tituli Magnesiae testimonium: δραχμὰς ἐπιχωρίας 3620 (s. II a. Chr.).

77⁵ (ἀλκυών) καὶ ἐκτρέφει: ex Aristot. 842^b₁₄ addidit grammaticus. porro nova accedit forma ἀλκυδών, quae cum cf. Latinorum alcedo.

77¹³ (Ἀλκυονίδες ἡμέρα) Ἀγήσανδρος (genuina est nominis forma, cf. Dial. Inschr. 1931) ἐν τῷ γ' (sive ἡ) Ὑπομνημάτων? compendia litteris ΠΠ addita aut depravata sunt aut male intellecta.

77²¹ ἀλκύωρον· εἶδος μαγγάνου· ἡ λίνον θηρευτικόν: mire turbata e glossis ἄρκυς et ἀρκύωρος.

79²⁶ (ἀλμυρίδες) Ἀριστοφάνης τηρεῖ: subest forma Γήρει, quae infimis in usu fuit.

86¹⁴ ἀμαλλεῖον· νῦν δὲ οὐλόδετον τινές, οἱ δὲ ὀρόδεσμον: ὠρόδεσμον ex Eustathio 11623i intulit Reitzenstein, cuius vocis explicationem frustra quaesivi. latere puto ΘΡΥΟΔΕΣΜΟΝ, cf. θρυαδέσμη Pap. Leid. S. II 18—25 s. II a. Chr.

86²⁰ ἀμαμινθάδες· ἡδυσμά τι σκευαστόν διὰ κρεῶν εἰς μικρὰ κεκομμένων: l. ἀμαμινθάδες. mentham inter condimenta enumerat Pollux VI 68. glossae fontem praebuit Anacr. fr. 139.

88⁷ ἀμαρτάδας· Αἰσχύλος, καὶ ἀμάρτημον Πλάτων: l. ἀμαρτήμων.

100¹² (ἀμφίδρομος δαίμων) Ἀπολλώνιος ἐν τῷ Περὶ Δελφῶν: alii Apollam nominant, cf. FHG. IV 307.

107¹⁴ (ἀ)ναβλυσθωνῆσαι· τὸ ἀναβλύσαι· ὁ αὐτὸς Δήμοις (Eurpol. fr. 105). πάντα τὰ τοιαῦτα οἱ κωμικοὶ ποιοῦσι παρόντες. neque παράγοντες scripserim neque, quod Wilamowitz nuper commendavit, παίζοντες, sed cum Schwartzio παρωδούντες. uberimos esse comicos in derivandis per lusum verbis dicit grammaticus. nota est forma ἀναβλυστάνω, unde ἀναφλυστανέω formavit Eurpolis. vocem posteri variis modis pessumdederunt urgente vocis ἀναβλύζειν νότιον et mutato spiritu (-βλυσθ- pro -φλυσθ-), sed nil esse -ωνῆσαι (-ονεῖν Eustath.) evincit Hesychii glossa ἀναβλυστανεῖται. vitium illud prosodiacum, quo laborat ἀναβλυστονῆσαι (Meineke, Hist. crit. 294), non cadit in demi nomen. quae vero conguessit Aristophanes verba ἀπὸ ἔθνων καὶ πόλεων καὶ δήμων, epitomator maximam partem delevit, cf. Nauck p. 178, Cohn, Annal. phil. suppl. XII 339.

119¹³ ἀναπηρσιοκέρως· Ἀττικῶς τὸν ἴκτινον. vocem κρέας in avi rarissima requirimus, cf. Soph. fr. 700 ἴκτινος ὡς ἔκλαγξε παρασύρας κρέας. quae antecedunt, extricare non contigit.

121⁹ ἀναστῶσαι· εἰς τὴν ὄροφὴν ἐμπῆξαι: cum praebeat Hesychius ἀνασαβρώσαι, facilis est emendatio ἀνασταυρώσαι.

124⁷ ἀνάτριπτα ἰμάτια: cf. Dioscor. III 46.

135⁶ ἀνεφαπτον· ἦς οὐδεὶς ἐφάπτεται· Θουκυδίδης: ἦς, scil. ἡλευθερωμένης, ut tituli docent. comici cuiusdam vocem esse suspicor, cuius nomen librarium error abstulit.

135²⁰ ἀνεχρήσαντο· διέφθειραν· οὕτως Θουκυδίδης: cf. I 126 ibique Hude.

144¹⁶ ἀνακαῖος· ἰχθὺς ὡς πάνις καὶ σαπέρδης: I. γλάνις, cf. Archipp. fr. 26 τοὺς μαιώτας καὶ σαπέρδας καὶ γλάνιδας.

147²⁰ I. ἀντιδοίην κἄν (ἄν cod.) ἔμαυτὸν τῷδε (τόδε cod.) πράξας εὐθέτως. comicorum versiculus est.

his subnectam brevem codicis Berol. gr. qu. 13 (C) notitiam, quem multis abhinc annis ipse quoque manibus versavi. Orionis et Photii affinitatem luculento exemplo demonstravit Reitzenstein p. XLIX, aliud largitur cod. C fol. 101^b χεῖω... καὶ παρὰ καλιμάχου. οἱ δῶστεξοχεῖς ὄφις αἶ ὄλοσ αὐκένω ἀνάσχων, cf. Orion. p. 165 St., Callim. fr. 438. Ruhnkeni emendationes a codice Berolinensi quamvis negligentissime scripto confirmatas esse videbis. saepe novelli auctores excerpuntur, velut Andreas Cretensis, qui apposito nomine citatur fol. 40^b (Reitzenstein p. XXX), tacite 59^b: λάμα· μαργέλωμα· καὶ σύραψῖς· ἔξου καὶ ἡ Ζωγράφου. λαματίσε λέγουσιν, cf. Thes. L. Gr. V 77^a. quodsi haud raro novae et exquisitae verborum formae apparent e. g. 3^b ἄηλοσ· ἀκάρφωτοσ (I. ἀγόμφωτος) θύρα, cave veterum copias servatas esse credas. acrius enim si illa examinaveris, Byzantinum tenebis magistellum, cf. λάαμα· λίθασμός, λαάστρατον· στρατά πετρωτή — λάπαθα· λίσμωνιματα παθῶν, λαγαθὰ· ἐπιλήσματα καλῶν, λάπαστα· τὰ μὴ ἐγδεχόμενα κοράσια· ἐμβῆναι εἰστὸν παστὸν· καὶ οὕτωσ γαμηθεῖναι· ἀλλὰ πρὶν τοῦ κεροῦ φθαρίναι· καὶ λίσμωνισάντων τῆς τοῦ παστοῦ δόξης· παστὸς δὲ ἐρμηγέβεται κεκοσμημένος — νῶκαλος· πονηρός, νῶκίκος (sic)· ἀδύνατος,

νώθακος ἀνδραστός, νωπός τυφλός (continuo ordine decurrunt) etc. Tzetzem mihi audire videor, audacissimum inter Byzantinos verborum novatorem. neque tamen de illo magistello aliud exploratum habeo nisi e Peloponneso eum oriundum fuisse, cf. 57^b ὁ γὰρ ἀλφείος ποταμός· ἐν τῇ ἡμετέρα νήσω. accurata vero huius codicis descriptio eorum maxime interest, qui Byzantinorum linguae et rerum studiis incumbunt.

Gottingae (non. Febr.) Guilelmus Crönert.

Eustathianum

Il ch. Edgar Martini nega che l'Eustazio Laurenziano sia stato usato da Nicolò Majorano nell'edizione principe, per la ragione che il ms. trovavasi a Firenze, e non in Roma, già prima del 1492. Cfr. Rh. Mus. LXII 289 sg. Eppure è certo che 'Eustathii in Odysseam Homeri, et super Iliada 3 vol.' della Laurenziana furono 'missa Romam iussu Clementis VII', come risulta dall' *Index Bibliothecae Mediceae* pubblicato alla libreria Dante in Firenze 1882 p. 22, e che è anteriore al 16 Maggio 1536 (ib. 29). Perchè e per chi mandati a Roma, non può esser dubbio a chi conosca i legami del Card. Ridolfi con Clemente VII e del Majorano, custode della Biblioteca Vaticana dall' Aprile 1532 in poi, col papa e col Cardinale stesso.

Del Majorano (vivo ancora nel 1582) e degli scritti di lui dirò sommariamente nell'introduzione al codice Vaticano 1209 della bibbia greca, di cui egli tra i primi raccolse le lezioni. Ricordo qui soltanto i documenti sull'edizione d'Eustazio dovuta alla liberalità del Card. Marcello Cervini, poi Marcello II, pubblicati da L. Dorez in *Mélanges d'archéol. et d'hist.* XII (1892) 289 sgg. e l'estratto di lettera Cerviniana in S. Merkle *Concilium Tridentinum I Diariorum pars I* p. 210.

Roma.

G. Mercati.

Zur Ciris-Frage

Da die Ciris-Frage durch das neue Buch von Skutsch (Gallus und Vergil, 1906) wieder brennend geworden ist, erlaube ich mir in den folgenden Zeilen einen Gesichtspunkt geltend zu machen, welchen ich in den bisherigen Arbeiten nicht berücksichtigt fand.

Nach meiner Ansicht nämlich ist die Ciris eine absichtliche Fälschung, gerade so, wie der Culex, welcher längst als solche richtig erkannt wurde. Die ersten zwei Verse:

Etsi me vario iactatum laudis amore

Irritaque expertum fallacis praemia vulgi

beziehen sich darauf, dass Vergil sich in der Rhetorschule zur öffentlichen Laufbahn vorbereitet hatte und, einmal wenigstens, auch als Gerichtsredner auftrat, sich aber bald ins Privatleben zurückzog. Die *fallacis praemia vulgi* sind natürlich die *honores*,